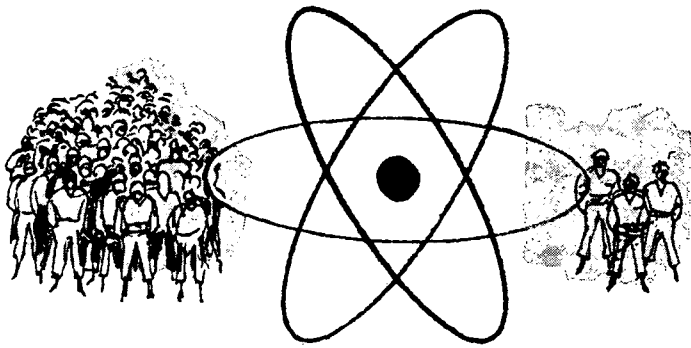

לחימה גרעינית ותכליתה

סא"ל שלמה גזית

כאשר מדובר על הכרעה במלחמה, מקובל לראות הכרעה זו כמושגת באחת משתי האפשרויות הבאות (אם לא בשתייהן גם יחד): האפשרות הראשונה — עליידי השמדה פיסית של עצמתו המלחמתית של היריב; האפשרות השנייה — עליידי כיבוש והשתלטות למעשה על שטח האויב.

מובן מאליו שיש גם וההכרעה מושגת עליידי עצם האיום בהפעלת הכוח, כאשר צד אחד נכנע ומנתר מראש על כל נסיון לפעול, מתוך הערכה ואמונה שאכן יכול הצד-שכנגד להביא עליו את ההכרעה הצבאית. מקרה זה, שהוא דרך-הנצחון הנכספת יותר-מכל, אינו אלא תוצאה של היכולת הפיסית לכבוש או להשמיד; ואין, איפוא, טעם להכנס ולהרחיב בדיון נפרד בשטח זה.

ביצאנו מתוך ההנחה שהנשק הגרעיני, כשלעצמו, לא הביא לשינוי במטרות המלחמה, הבה וננסה לבחון מה משמעות נודעת לכניסת הנשק הגרעיני למערך-הזין של המעצמות לגבי האפשרות להשיג מטרות אלה.

בתקופת הנשק הגרעיני יש להשקיע העצמה המלחמתית של הצד-שכנגד משמעות עיקרית אחת והיא — השמדת כושר-התגמול הגרעיני, הן זה שברמה האסטרטגית והן זה המשמש את צרכי שדה-הקרב הטקטי. כל עוד לא הושגה מטרה זו, יוכלו כוחות-הקרקע לתמרן ולהתרוצץ ככל העולה על רוחם. אך כל תוצאה מקומית אשר תושג על ידם — תמיד יוכל הצד-שכנגד לשימה-לאל, בהפעילו את כוח-המחץ השמור עמו. השימוש ב„פיונים“^{***} של זירת-הקרב היבשתית, המופעלים להשמדת „פיונים“ של האויב, אינו מעלה ואינו מוריד בעי-קורש-לדבר לגבי גורל ההתמודדות הגרעינית — אלא אם-כן יופעלו אלה במשימות פשיטה על בסיסי הנשק הגרעיני של היריב, משימה אשר מימושה מוטל בספק רב.

עד כאן — „האפשרות הראשונה“: השמדת כוח-הלחימה של האויב.

ואילו בתחום ה„אפשרות השנייה“ — לחימה על שטח, תקיפת יעדים קרקעיים חיוניים או הגנה עליהם — אף כאן ימלא הנשק הגרעיני את התפקיד העיקרי; וההחלטה, האם להפ-עילו ואם לא, תהא מותנית במידת החשיבות המיוחסת לאתר הקרקעי, ולא-רדוקא לגודל ה„פיון“ המחזיק, או תוקף, אתר זה.

העובדה ששטח חיוני כזה מוחזק, לפי תפישתו של גנ. האוז, עליידי 50 איש, ולא עליידי 150 או 500 — לא תשנה במאור- (סוף בעמ' 50)

הנשק הגרעיני נוסה בהפעלה המבצעית לראשונה ב-1945, נגד שתי ערים ביפאן. על אף הומן הרבי-חסית שעבר מאז — טרם הופעל נשק זה בהיקף ובמסיבות אשר יאפשרו צבירת נסיון, והפקת לקחים, לגבי המשמעויות השונות של הכנסת אמצעי-לחימה חדש זה לארסנל כלי-המשחית. גופי-הצבא, וביחוד אלה של המעצמות הגדולות, נתונים עתה בתהליך בלתי-פוסק של תמורות במבנה ובארגון, במגמה להתאים ול-סגל עצמם למלחמה החזויה, אך כמעט הכל מאוחדים בדיעה כי טרם ננקטו השינויים המספיקים. בשינויי המבנה מושם עד כה הדגש על הנסיון לשמור על הדפוסים הקיימים והיש-נים — אם מתוך שמרנות גרידא, ואם מתוך הטלת ספק בעצם הסיכוי למלחמה גרעינית.

יש, איפוא, ענין רב בניתוחו של גנרל-מיוז האוז*, המנסה להרחיק ולחרוג יותר ויותר מן המקובלות; ונדמה שבתיאור שהוא מתאר את שדה-הקרב הגרעיני, מצליח הוא לרמוז על פתרונות וכיווני-מחשבה לגבי שאלות רבות המהוות מקור לויכוח וללבטים רבים.

אף על פי כן, אין מנוס מן ההרגשה שניתוחו של גנרל האוז נעצר באמצע הדרך. מתוך שנצטמצם, ותחם לעצמו „גורה צרה“ — הסתפק בניתוח מקומו החזוי של כל גורם וגורם בשדה-המערכה, ודרך פעולתם של גורמים אלה; והוא חמק ונמנע למעשה מלעסוק בנושא המרכזי: מהם מטרותיו ויעודו של לחימה גרעינית כזו?

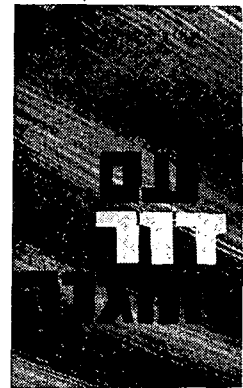
גנ. האוז מנסה להוכיח כי „חבורת-הלחימה“ הוצירה — היא שתהפוך ליחידת-היסוד של שדה-הקרב החדש, ותעמוד בכל המשימות טוב יותר מקבוצת-הקרב, שהיא הפתרון המקובל במערב לבעיות אותן מעוררת המלחמה הגרעינית. יתכן והי-צדק עמו. אך לא נוכל לקבל דיעה זו או אחרת כל עוד הצגתה מצטמצמת לתחום הטכני הצר, מבלי שאנו יודעים מה בעצם שואפת להשיג טכניקה זו.

מלחמה אינה תחרות-ספורט, בה ניתן לקבוע כללי-משחק המוסכמים על דעת הצדדים ובה המנצח — אליבא דשני הצדדים — הוא זה השולט טוב יותר בטכניקת המשחק. מל-חמה מכוונת להשיג תוצאות של ממש; כלומר, להביא לכני-עתו או להכרעתו הפיסית של הצד שכנגד.

* „מערכת-קרקע במלחמה אטומית“, ב„מערכות“ קמ"א.
** או הצות-הגדודי העומד לתפוס עתה בצבא-ארה"ב את המקום אשר הועד קודם ל„קבוצת-הקרב“ — המערב.
*** כינוי לעוזי „להיילים“ שבמשחק השחמט.

מה חדש בספרי „מערכות“?

מהדורה שלישית — בתוספת פרקים חדשים — של „עם דור ההגנה“, זכרונותיו של שאול אביגור מימי צבירת הכוח שסלל את הדרך אל המדינה, וראשית סיכומיו ללקחי התקופה — מופיעה עתה בהוצאת „מערכות“; ודי בציון זה בשביל להראות לנו מה רבים הם אלה אשר אונסם קשובה לסיפור דמות התקופה ואישיה; לבעותיה, שהפכו ללקח — וללקחה, המלוים עדיין את בעיותינו. ש. אביגור — מראשוני „ההגנה“, דמות פעילה ומפעילה במרכז הארגון במרבית שנות קיומו, ומראשי תנועת ההעפלה — סוקר בספרו פרשות העפלה ושליחות-הצנחנים במלחמה השנייה; מעלה שורת דמויות ואישים, מיוסף טרומפלדור ועד אליהו גולומב, שהפכו בינתיים סמלים — אך הם חיים מחדש בסיפורו; מקיף, במבט לאחור, את מפעלו של ארגון „ההגנה“ ומספר על דרכוהוא אל „ההגנה“. באור חדש מוארים בספר זה פרשיות ודמויות שהכשירו את הקרקע לעצמאות ישראל, ונחשפים שרשי צמיחתו של כוח ההגנה והבטחון.

שמו המשונה של ספר זה המוצא בימים אלה ע"י „מערכות“ — „החבלן בחליפת-הפסים“ — מקורו בכינוי המקובל לבגד ה„מהוגן“ בשכבה-חברתית שומרת-נימוסים באירופה. כונתו של שם זה היתה להבליט את הצירוף המפתיע בין ההסוואה של „אישה-הברה“ לבין מעלליו וסיכוייו היום-יומיים של איש-מחתרת נועז.

ספר זה, שפורסם ט"ו שנים לאחר סיום המלחמה, מגולל את עלילותיו של סוכן יחיד-במינו שלחם בעומק שטח-הכיבוש הגרמני, לצדן של בעלות-הברית במשך כל מהלכה של המלחמה — עלילות שאין דומה להן במספרן ובגיוונן כאחד. למן תבוסתה של צרפת בשנת 1940, ועד לעצם סיומם של מעשי-האיבה ב־1945 (פרט להפסקה קצרה-ביותר, של שהות בשביצריה) היה רובין — אורח שביצריה, ויהודי שביקש בכל-מאודו לנקום בגרמנים על מה שעוללו לבני-עמו — איש ה„מחתרת“ ו„תנועת המרי“, איש השירות ה„חשאי“, ואף פקד על קבוצת אנשי „מאקי“.

ולציון זה מוסיף פיטר צ'רצ'יל, אחד הקצינים הבריטיים שחירפו-נפשם בשליחות מחתרתית בצרפת הכבושה (והזכור אולי לקוראי ספרי „מערכות“ מעלילות שתוארו בספר „אודט“): „מקומם של היהודים לא נפקד בשורות, תנועת המרי; וכפי שניתן היה לשער — התנדבו למלאכה מסוכנת זו רק הנועזים ביותר. לפחות שבעה מאחי-הקצינים, חברי לשליחות בצרפת, יהודים היו; וחמישה מהם קיפחו את חייהם במחנות-ריכוז. הספר, החבלן בחליפת-הפסים' הריהו, איפוא, בחוקת גל-עד לכולם.“

בעוד שלא היו מהססים כן לגבי יחידות גדולות-יותר — הרי עומדת בעינה השאלה: „מה הלאה?“ אם גם תצלחנה חבורות-הלחימה להשתלט על שטחים חיוניים מבלי שיונחת עליהן התגמול הגרעיני, לאיזו תכלית תכבושנה שטחים אלה? מי יוכל להחזיק בהם לאורך ימים? האם לא יביא הדבר בסופו של דבר ליצירת שטח-הפקר נרחבים, בהם לא תיתכנה כלל פעולות-לחימה רחבות-היקף — והמטרה הנכספת, הכרעת היריב, אינה קרבה בדרך זו במאומה?

✱

לא נכנסנו כאן לפירוט רב של סבך האפשרויות, המשמעויות והספקות הרבים הכרוכים בלחימה הטקטית הגרעינית, אלא רק נגענו „בקצה-המזלג“ במכלול בעיות זה. אך נדמה שגם מעט זה דיו בכדי להבהיר את חומרת הבעיה — ולהדגיש אותו תחום (כל הצד של חסרת המלחמה בשדה המערכה הטקטי-גרעיני) אשר מאמרו של גנ. האו, כרבים אחרים, מתחמק — כהודאת בעל-הדבר עצמו — בידועין מלטפל בו.

(המשך עמ' 9)

מה את מידת החיוניות של יעד זה בשביל האויב; ואם אמנם חיוני הנו לגביו, הרי במקרה שנבצר ממנו לכבוש שטח זה בכוחות קונבנציונאליים (בין אם זה משום ש„חבורת-הלחימה“ המצוידת והמאומנת תהא שנת-ערך ל־150 לוחם לפחות, ובין אם משום שלא יוכל לרכו כוח מבלי לחשוף עצמו למטען גרעיני של האויב) — לא יהסס התוקפן להשיג את מטרתו בעזרת הנשק הגרעיני. יתר על כן: מספר השטחים החיוניים, מחד-גיסא, ומספר „חבורות הלחימה“ (במתכונת וברמה המוצעת) מאידך-גיסא לא יתרבו יותר כתוצאה מנקיטה בדרך זו, (של הגנ. האו); וממילא לא יחייבו מלאי פצצות-גרעיניות טקטיות רב-יותר, בין להגנה עליהם ובין לתקיפתם.

אולם, אם גם נניח „לצרכי הויכוח“ שאמנם יביא השימוש ב„חבורות הלחימה“ לשינוי בזירת-הקרב, ואכן יימנעו הצד-דים מלהטיל פצצה גרעינית על חבורת-לחימה בת 50 לוחם —